

tonov preko ramen svetnika, čudovita luč, ki prihaja odspodaj nekod in se reflektira na obrazu, ki žari v mističnem vizionarnem ognju, za glavo gloriola, ki vstaja iz ozadja, to je barvni in svetlobni efekt prve vrste, dosežen s preprostimi sredstvi. „V mraku“ je slika v karminu, polna noblese v tonu ter izredno ubrana. Dama, ki sedi na divanu, je sicer risana trdo, baš tako draperija na levi strani, fino pa so podani refleksi umetne luči na draperiji in svetlikanje ostalih predmetov. Večja slika „Roman“, predstavlja večerni interieur sobe; pri mizi sedita ženska in moški ob veliki svetilki, ki meče luč na mizo. Skozi polzastrito okno prihaja luč umirajočega dneva. To dvojno svetlobo je slikar tu podal, naloga, ki je zelo komplicirana. „Pri klavirju“ je dnevni interieur, ki glede ubranosti celote prvači, zlasti ozračje sobe je pogojeno. Serija 10 impresij „Pogled na križarsko cerkev“ je zanimiva z zgolj tehničnega stališča. Tu je podal na istem motivu Jakopič svojo metodo impresionističnega slikanja ob vseh mogočih razsvetljavah od „Meglenega jutra“ in „Svežega snega“, kjer izgine predmetnost popolnoma ter se vidi samo ozračje, do „Solnca“, kjer zažare barve v gorkih tonih ter se prelivajo v horizont, do „Večera“, ko žari rotunda v večerni zarji. Barve v „Solncu“, zimski krajini, spominjajo me na neko krajino Rusa Igorja Grabarja. Zelo zanimivo je primerjati nianse barv v posameznih izmed teh slik in pa nebo, ki tu čisto izgine, drugod pa zopet živahno fluktuirajo motive, ko predmeta niti ne opaziš in zopet, ko predmet sam vstaja iz zraka v ostrejših konturah in z močnimi sencami. Radi lažjega opazovanja bi bilo umestno, da bi celo serijo obesil skupaj. Nekaj skic ima pa Jakopič, ki mi manj ugaajo, nasprotno pa je motiv „Iz Posavja“ zelo mehko ubran in dobro studiran.

Jakopič je skoziinskozi impresionist, Matija Jama pa združuje tudi druge slikarske sestavine, išče tudi drugih problemov nego samo barvo in luč, zlasti polaga važnost tudi na risbo ter modeliranje predmetov. Dočim mu je mnogokrat tehnična dovršenost in lahkosta glavno, pokazuje topot bolj kot zadnjič tudi svojo čutno, estetično stran. Najboljše delo v vsakem oziru so „Topoli“, delo polno resničnega realizma in umetniške zadivljenosti. Solnčen dan na polju, kjer stoji v ospredju skupina starih, mogočnih topolov, za njimi se pa razprostira svetla ravan in se stika za oddaljenimi drevesnimi kronami s horizontom. Jama vobče ljubi globino v sliki, kjer pokaže svoje znanje v perspektivi z barvami in zračnimi problemi brez muke, da tehnike v tem oziru skoro ni opaziti. Jama ima sploh največ zraka in prozornosti v svojih stvareh, kar mu daje posebno veljavo kot plainairistu. V „Topolih“ je znamenito podano tudi trepetanje luči in vetrič v vrhovih topolov. Podobne kvalitete ima tudi „Jesen“, park skozi katerega teče potok. Tu sicer ni tolikega žarenja, vendar pa je svetlikanje meh-

NEGUŠ MENELIK, UMRL V STAROSTI 66 LET

ODSTAVLJENA ABESINSKA CARICA TAITU

kega jesenskega zraka krasno; zelo lepi slikarski efekti so tudi na travi v jesenskih barvah. Slika je polna jesenskega sentimentalnega razpoloženja. „Iz Laksenburga“ pravtako motiv iz parka (v Laksenburgu), je glede barv manj ubrana ter je rumeni ton na travnikih ob cesti z ozirom na ostalo zelenje premočan. Dasi slika kaže nekaj dekorativnih efektov, ima vendar tudi kot krajina mnogo sile. To se je n. pr. pokazalo v lanski decemberski razstavi v dunajskem „Hagenbundu“, kjer je visela med krajinskimi deli praških profesorjev in nemške akademije, ko se je gledalcu zdelo, kot če bi pogledal iz sobe skozi okno v prosto naravo; tako se razlikujejo krajine Jamove in tudi ostalih „Savanov“ od tujih, sicer dobrih del vsled svoje zračnosti. Jamov „Most“ je dovršeno delo, kar se tiče obokov zidanega mostu, ki ga ta slika predstavlja. Nekaj izrednega je solnčna luč, ki pada pod oboki, v kontrastu s senco; tu zrak kar mrgoli. Ozadje (krajina) pa je slabše. Vendar je „Most“ mnogo bolj tehnična, naturalistična stvar kot prva tri Jamova dela. Pravtako „Vrt“, ki je sicer zelo ubrana stvar in lahkotno izvršena, tako da tehnika nikjer ne moti; ni pa estetične vsebine. „Zgodnji sneg“ je v istem oziru mojstrija prve vrste. Slaba je krajina „V megli“, katero je umetnik očitno izvršil v trenutku, ko ni bil razpoložen. Manj dovršene so tudi desne spodnje partije slike „Ob potoku“ ter je celota brez krepkega izraza; naturalistično pojmovanje se zrcali iz „Brez“, dočim je „Mlado drevje“ impresionistična stvar, dobro preštudiranih svetlob na drevju in terenu, vendar pa brez tiste sile, ki je v Jakopičevem pejsazu „V gozdu“.

Medtem ko ima Jama vse polno zraka, ga manjka v nekaterih Groharjevih stvareh. Grohar je predvsem slikar zemlje, ljubitelj barv. Velika slika „Sejalec“ je sicer zračna dovolj ter je izmed najboljših slik te izložbe, zlasti je izborna figura sejalecva v risariji, gibanje in korak njegov je frapanten. Vrlo dobre so tudi barve njive. Ubranstvo slike zasluži vse priznanje, le breg v ozadju stopa nekoliko preveč v ospredje ter bi bila celota še boljša, če bi bila ravna naravnost do horizonta. Pejsaz kot tak je čisto naš, slovenski kraj, lepo občuten. „Na sedlu“ manjka zračnosti ter tudi nekaj detajlov pada vun, dočim „Pod Triglavom“ zgornje partije mnogo boljše učinkujejo nego spodnje. „Hiša na bregu“ je zimska idila, sicer masivna, vendar prijetna. Dobro je barvene in perspektivne probleme rešil Grohar v „Gerajtah“, slednje s ploskvami njiv. V stvari je izredna mehkoba. „Mecesen“, starejša stvar, je gorska krajina, globokih perspektiv, v katerih se zrcalijo snežniki, pred njimi s travo poraslo gorovje. Po sredi sliko prereže mecesen, čigar veje so zelo dekorativno in s fineso risane. Grohar je tu v tehniki posnemal Segantinija. Da je perspektiva med mecesnom in goro, zlasti med hišico in drevesom na pobočju gore prekratka ter da ima gledalec vtis, kakor da bi moralo mecesnovo deblo iti navspod v